Sanda Hasagić Terzić, MA

Udruženje za proučavanje i promoviranje

ilirskog naslijeđa i drevnih i klasičnih civilizacija “BATHINVS”

Prikaz knjige / Book review

Prikaz publikacije: *Vodič za antičko naslijeđe u gradu Sarajevu i njegovoj okolini*, Udruženje za proučavanje i promoviranje ilirskog naslijeđa i drevnih i klasičnih civilizacija “BATHINVS”, Sarajevo, 2018, 31str.

Vodič za antičko naslijeđe u gradu Sarajevu i njegovoj okolini izdat je od strane Udruženja za proučavanje i promoviranje ilirskog naslijeđa i drevnih i klasičnih civilizacija “BATHINVS” uz pomoć Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, a potpisan od strane eminentnih bosanskohercegovačkih stručnjaka iz oblasti antičke historije doc. dr. Amre Šaćić Beća i dr. Edina Veletovca.

Kako sami autori kažu, vodič je nastao s ciljem da, “običnom” čovjeku turisti, na najbolji mogući način približi bogatstvo i vrijednosti koje je sa sobom ostavio antički period. Svjesni činjenice da mnogobrojni turisti dolaze u Sarajevo radi njegove raznolikosti koja se u najvećoj mjeri ogleda kroz spoj mističnog Orijenta i modernog Zapada, autori nastoje ovim vodičem prikazati i približiti na jednostavan način historiju Sarajeva i njegove okoline iz perioda antičkog doba. Vodeći se činjenicom nedovoljne prezentacije i pomalo marginalizacije ovog perioda kroz turističke ponude i uopćeno, autori publiciranjem vodiča nastoje i sigurno možemo reći uspijevaju u svojoj namjeri približavanja ovog dijela historije. Potrebno je napomenuti da *Vodič za antičko naslijeđe u gradu Sarajevu i njegovoj okolini* broji 31 stranicu. Dodatnu vrijednost čine fotografije pomenutog sadržaja i dvojezičnost koja je omogućila laku dostupnost i razumljivost ne samo građanima Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja, nego i stranim turistima koji poznaju engleski jezik.

Kako bi čitalac razumio svijet u koji se upušta, na prvim stranicama *Vodiča* opisan je kratki historijat ovog perioda. Kroz poglavlje *Uspostava rimske vlasti na tlu današnje Bosne i Hercegovine* onaj koji drži *Vodič* u rukama polako se upoznaje sa periodom ljudske historije koji je pred njim. Stranice koje slijede služe kao svojevrsan putokaz onima čija je zainteresovanost i želja za znanjem probuđena čitanjem već prvih redova. Kao polazišnu tačku za upoznavanje antičkog perioda autori navode JU Muzej Sarajeva, depadans Brusa bezistan, gdje se nalazi stalna postavka o

historiji grada Sarajeva od mlađeg kamenog doba, pa sve do Prvog svjetskog rata. Opisujući vrijednosti eksponata i njihovu ulogu u svakodnevnom životu, religiji i kulturita dašnjeg stanovništva, posjetitelj je jasno upućen u ono što vidi pred sobom. Zahvaljujući detaljnom opisu sposoban je samostalno vizualizirati antičko bogatstvo ovog područja prije nego se i sâm lično nađe pred njim. Prema procjeni autora, a nastaloj na osnovu dugogodišnjeg rada i istraživanja, kao najvredniji spomenik izdvaja se onaj na kojem je spomenut rimski municipij *Aquae*. Kroz dalji tekst autori su opisali vrijednost spomenika, njegov karakter i dataciju. Druga dva epigrafska spomenika nalaze se u unutrašnjosti Bezistana i dio su redovne postavke. Pored epigrafskih spomenika izloženih u ovom Muzeju, autori skreću pažnju i na postavku poljoprivrednog karaktera koja je izložena u vitrini. Svi predmeti u ovoj vitrini pronađeni su u rimskoj vili rustici, na lokalitetu Stupsko Brdo na Stupu. U okviru ovog Muzeja egzistiraju i nalazi različitog karaktera, od kojih autori ističu zlatne rimske imperijalne novčiće, rimske uljane lampe, te slične predmete korištene u svakodnevnoj upotrebi. Posebno interesantnom se čini ilidžanska patera, koja se koristila tokom religijskih obreda, a čija je upotreba detaljnije opisana u *Vodiču*. Ovdje je neizostavno spomenuti da se dodatna kvaliteta kao i vjerodostojnost *Vodiča* krije u činjenici da su pomenuti eksponati u tekstu potkrijepljeni vjerodostojnim fotografijama visoke kvalitete.

Stranice *Vodiča* koje slijede posvećene su lokalitetu u Brezi, koji se nalazi nedaleko od Sarajeva, a poznat je po kasnoantičkoj (ranokršćanskoj) bazilici. Zainteresovanim za posjetu ovog lokaliteta, autori su dali jasne smjernice puta koji će ih dovesti do pomenute bazilike, a sve što trebaju znati o njoj opisano je u tekstu. Onima koji ipak ne budu u mogućnosti otići tamo na uvid, postavljene su fotografije koje svjedoče o veličini i ljepoti bazilike. Iz Breze, autori se vraćaju na prostor današnje Ilidže, na mjesto gdje egzistira najznačajniji i najbolje istraženi arheološki lokalitet na prostoru današnje Bosne i Hercegovine, a to je rimski grad *Aquae S...* Detaljnim prikazom kroz *Vodič* onoga što lokalitet nudi, krećući se od pomena rimskih banja, preko novca i u ranijem tekstu već pomenutog epigrafskog spomenika, koji se čuva u prostorijama Brusa bezistana, do opisa svakodnevnog života i ostataka vile urbane i javnog života, autori na mudar način pozivaju svakoga ko u svojim rukama drži *Vodič* da obavezno posjeti ovaj Muzej na otvorenom i uvjeri se u njegovu grandioznost. Kao što je to slučaj sa opisom prethodnih lokaliteta, priča o *Aquae S...* je, također, potkrijepljena fotografijama.

Na zadnjem mjestu u *Vodiču* našao se Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine. Iako na prvu to djeluje malo čudno jer je to mjesto od kojeg se najčešće krene u istraživanje i spoznaju historije jednog podneblja, pohvalno je pomenuti ideju autorâ koji su kroz *Vodič* pokazali da antičku historiju naše države ne sačinjavaju samo eksponati koji se nalaze u Zemaljskom muzeju. Na ovaj način su oni pružili priliku upoznavanja

nja i ostalih eksponata koji su raspoređeni po Sarajevu i njegovoj okolini, s posebnim naglaskom na lokalitete koje možemo s pravom nazvati *Muzeji na otvorenom*. Pogrešno bi bilo shvatiti da su autori na ovaj način pokušali zasjeniti vrijednost onoga što je izloženo u Zemaljskom muzeju. Kroz tekst autori se osvrću na činjenicu da Zemaljski muzej posjeduje oko 25.000 arheoloških predmeta iz rimskog doba, pronđenih na prostoru cjelokupne Bosne i Hercegovine. Po ulasku u Zemaljski muzej posjetitelji imaju priliku da se upoznaju s različitim vrstama spomenika od kojih je poseban akcenat stavljen na miljokaze, spomenike vojnog, odnosno, religijskog karaktera, nadgrobne spomenike, kao i spomenike sa autohtonim ilirskim imenima.

Na samom kraju čitanja *Vodiča* stiće se utisak da je zamišljen kao uputa turistima da spoznaju nešto više o antičkoj historiji Bosne i Hercegovine, gradu Sarajevu i njegovoj okolini. Tome u prilog ide i činjenica da je *Vodič* džepnog izdanja, što ga čini izuzetno praktičnim za rukovanje i snalaženje. Shodno njegovom sadržaju, kvaliteti i jednostavnoj razumljivosti teksta, moguće je zaključiti da je na ovaj način uspostavljena odlična poveznica između teksta i čitaoca, koji kroz redove teksta postaje dijelom onoga što čita i na taj način pravi mnogobrojne poveznice sa okolinom koja ga čini neodvojivim dijelom antičke baštine.